

ISSN: 3060-4613

MAKTABGACHA
VA MAKTAB
TA'LIMI VAZIRLIGI

O'zbekiston
Milliy Pedagogika
Universiteti

No5(3)
2026

- 13.00.00 Pedagogika fanlari
- 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
- 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
- 13.00.03 Maxsus pedagogika
- 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
- 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
- 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
- 13.00.07 Ta'limda menejment
- 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
- 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
- 07.00.00 Tarix fanlari
- 19.00.00 Psixologiya fanlari
- 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
- 02.00.00 Kimyo fanlari
- 03.00.00 Biologiya fanlari
- 09.00.00 Falsafa fanlari
- 10.00.00 Filologiya fanlari
- 11.00.00 Geografiya fanlari

M

AKTABGACHA VA AKTAB TA'LIMI

Pedagogika, psixologiya fanlariga ixtisoslashgan ilmiy jurnal

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Elektron nashr. 586 sahifa,
1-may, 2026-yil.

BOSH MUHARRIR:

Karimova E'zoza Gapijranovna – O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vaziri

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Pedagogika fanlari doktori, professor

TAHRIRIYAT KENGASHI A'ZOLARI

Ibragimov X.I. – pedagogika fanlari doktori, akademik
Shoumarov G'.B. – psixologiya fanlari doktori, akademik
Qirg'izboyev A.K. – Tarix fanlari doktori, professor
Jamoldinova O.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Sharipov Sh.S. – pedagogika fanlari doktori, professor
Shermuhhammadov B.Sh. – pedagogika fanlari doktori, professor
Ma'murov B.B. – pedagogika fanlari doktori, professor
Madraximova F.R. – pedagogika fanlari doktori, professor
Kalonov M.B. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Nabiyev D.X. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Qo'ldoshev Q. M. – iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Ikramxanova F.I. – filologiya fanlari doktori, professor
Ismagilova F.S. – psixologiya fanlari doktori, professor (Rossiya)
Stoyuxina N.Yu. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Rossiya)
Magauova A.S. – pedagogika fanlari doktori, professor (Qozog'iston)
Rejep O'zyurek – psixologiya fanlari doktori, professor (Turkiya)
Wookyu Cha – Koreya milliy ta'lim universiteti rektori (Koreya)
Polonnikov A.A. – psixologiya fanlari nomzodi, dotsent (Belarus)
Mizayeva F. O. – Pedagogika fanlari doktori, dotsent
Baybayeva M.X. – pedagogika fanlari doktori, professor
Muxsiyeva A.T. – pedagogika fanlari doktori, professor
Aliyev B. – falsafa fanlari doktori, professor
Abdullayeva N. Sh. – Pedagogika fanlari doktori (DSc), professor
Doniyorov S. M. – “Yangi O'zbekiston” va “Pravda Vostoka” gazetalari tahririyati DM bosh muharriri, O'zbekiston Respublikasida xizmat ko'rsatgan jurnalist, filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
G'afurov D. O. – falsafa fanlari doktori (Phd)
Shomurodov R.T. – iqtisodiyot fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Mirzayeva F. O. – pedagogika fanlari doktori (DSc), dotsent
Jalilova S.X. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Bafayev M.M. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Usmonova D.I. – Samarqand iqtisodiyot va servis institute dotsenti
Saifnazarov I. – falsafa fanlari doktori, professor
Nematov Sh.E. – pedagogika fanlari nomzodi (PhD)
Tillashayxova X.A. – psixologiya fanlari nomzodi (PhD), dotsent
Yuldasheva F.I. – pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Yuldasheva D.B. – filologiya fanlari bo'yicha falsafa (PhD) doktori, dotsent
Tangriyev A. T. – Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti kafedra professori
Ashurov R. R. – psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Panjiyev M. A. – Qashqadaryo viloyati Maktabgacha va maktab ta'limi boshqarmasi boshlig'ining birinchi o'rinbosari
Xudayberganov N. A. – Xorazm Ma'mun akademiyasi Tabiiy fanlar bo'limining katta ilmiy xodimi, biologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Vaxobov Anvar Abdusattor o'g'li – Pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

Muassis: “Tadbirkor va ishbilarmon” MChJ

Hamkorlarimiz: O'zbekiston Respublikasi Maktabgacha va maktab ta'limi vazirligi, O'zbekiston milliy pedagogika universiteti

EDITOR-IN-CHIEF:

Karimova E'zoza Gapirzhanovna – Minister of Perschool and School Education of the Republic of Uzbekistan

DEPUTY EDITOR-IN-CHIEF:

Ibragimova Gulsanam Ne'matovna – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

EDITORIAL BOARD MEMBERS:

Ibragimov X.I. – Doctor of Pedagogical Sciences, Academician

Shoumarov G. B. – Doctor of Psychological Sciences, Academician

Qirg'izboyev A. K. – Doctor of Historical Sciences, Professor

Jamoldinova O.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Sharipov Sh.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Shermuhhammadov B.Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Ma'murov B.B. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Madraximova F.R. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Kalonov M.B. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Nabiyev D.X. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Koldoshev K. M. – Doctor of Economic Sciences, Professor

Ikramxanova F.I. – Doctor of Philological Sciences, Professor

Ismagilova F.S. – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Russia)

Stoyuxina N.Yu. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Russia)

Magauova A.S. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor (Kazakhstan)

Rejep O'zyurek – Doctor of Psychological Sciences, Professor (Turkey)

Wookyu Cha – President of the National University of Education, Korea (South Korea)

Polonnikov A.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor (Belarus)

Mizayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Baybayeva M.X. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Muxsiyeva A.T. – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor

Aliyev B. – Doctor of philosophy, professor

Abdullayeva N. Sh. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Professor

Doniyorov S. M. – Editor-in-Chief of the DM Editorial Office of the newspapers “Yangi O'zbekiston” and “Pravda Vostoka”, Honored Journalist of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Philosophy (PhD) in Philology, Associate Professor

Gafurov D. O. – Doctor of Philosophy (PhD)

Shomurodov R.T. – Candidate of Economic Sciences (PhD), Associate Professor

Mirzayeva F. O. – Doctor of Pedagogical Sciences (DSc), Associate Professor

Jalilova S.X. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Bafayev M.M. – Doctor of Philosophy in Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Usmonova D.I. – Associate Professor, Samarkand Institute of Economics and Service

Saifnazarov I. – Doctor of philosophy, professor

Nematov Sh.E. – Candidate of Pedagogical Sciences (PhD)

Tillashayxova X.A. – Candidate of Psychological Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva F.I. – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD), Associate Professor

Yuldasheva D.B. – Doctor of Philosophy (PhD) in Philological Sciences, Associate Professor

Tangriyev A.T. – is a professor of Tashkent State University of Economics

Ashurov R. R. – Doctor of Philosophy (PhD) in Psychology, Associate Professor

Panjiyev M. A. – First Deputy Head of the Department of Preschool and School Education of the Kashkadarya Region

Khudaiberganov N. A. – Senior Researcher of the Department of Natural Sciences of the Khorezm Mamun

Academy, Doctor of Philosophy (PhD) in Biological Sciences

Vakhobov Anvar Abdusattor oglu – Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences, Associate Professor

“Maktabgacha va maktab ta'limi” jurnali O'zbekiston Respublikasi Oliy attestatsiya komissiyasining quyidagi qarorlariga asosan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) hamda fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalaridagi asosiy ilmiy natijalarni chop etish uchun milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan:

Pedagogika fanlari bo'yicha: OAK Kengashi tavsiyasi (26.08.2024-y., №11-05-4381/01) asosida:

- Ekspert kengashi (29.10.2024-y., №10)
- Rayosat qarori (31.10.2024-y., №363/5)

Psixologiya fanlari bo'yicha: Toshkent davlat pedagogika universiteti murojaatiga asosan OAK tavsiyasi (24.04.2025-y., №11-05-2566/01):

- Ekspert kengashi (25.05.2025-y., №10)
- Rayosat qarori (08.05.2025-y., №370/5)

“Maktabgacha va maktab ta'limi”
jurnali

26.09.2023-yildan

O'zbekiston Respublikasi Prezidenti
Administratsiyasi huzuridagi Axborot
va ommaviy kommunikatsiyalar
agentligi tomonidan **№C-5669363**
reyestr raqami tartibi bo'yicha
ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: **№136361**

MUNDARIJA

Bo'lajak chet tili o'qituvchilarining innovatsion pedagogik kompetentligini rivojlantirish mexanizmi	10
<i>Mirzaraxonova Maftuna Ibroximjon qizi</i>	
Elementlarini integratsiya qilish: nazariy va amaliy yondashuv	13
<i>Ne'matov Karimjon Shavkat o'g'li</i>	
O'qish savodxonligi darslarida kitobxonlik kompetensiyasini rivojlantirishning innovatsion yondashuvlari ...	19
<i>Mahmudova Shoirra Shavkat qizi</i>	
O'zbek milliy musiqasi asosida talablarda estetik did va ijro madaniyatini rivojlantirish metodikasi.....	25
<i>Gadoyeva Muborak Jumaqulovna</i>	
O'quvchilarning yozuv kompetensiyasini baholash mezonlarini takomillashtirish masalalari.....	30
<i>Abdurashidova Xafiza Abdurashidovna</i>	
Xurshid Do'st Muhammad qissalarida rivoyatchi strategiyasi.....	34
<i>Uzoqova Nargiza Yuldosh qizi</i>	
Boshlang'ich sinf o'quvchilarida tanqidiy fikrlashni shakllantirishda innovatsion texnologiyalarining ahamiyati	37
<i>Eshpulatov Shakir Nabiyevich, Ahrorova Ozoda Amriddinovna</i>	
"Xonada o'simliklarni o'stirish" intellekt xaritasi (Mind Map) yordamida o'quvchilarda ekologik tarbiya va ijodiy fikrlash ko'nikmalarini rivojlantirish	41
<i>G'aniyev Abduqahhor Gadoyevich</i>	
Bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini rivojlantirishda amaliy mashg'ulotlarning tashkiliy-pedagogik jihatlari.....	46
<i>Joldasov Ixtiyor Suyundikovich</i>	
Boshlang'ich sinflarda iqtisodiy tarbiyani shakllantirishning zamonaviy pedagogik texnologiyalari	50
<i>N. Asadov</i>	
Bo'lajak pedagoglarni tayyorlashda kreativ kompetentlik va kasbiy muvaffaqiyat o'rtasidagi bog'liqlik mezonlari.....	53
<i>G. Xamidova</i>	
Gamifikatsiya elementlarining bakalavr talabalarini raqamli resurs yaratishga motivatsiyasiga ta'siri	56
<i>Maxkamova Dilshodaxon Xabibjon qizi</i>	
The Influence of Family Parenting Style on the Formation of Primary School Students' Personality	59
<i>Berdiyeva Mohloroyim Mirzohid qizi</i>	
Noto'liq oilalardagi onalarning tarbiyaviy uslublari va farzandlarining ijtimoiy-psixologik moslashuvi (O'zbekiston namunasida).....	64
<i>Ismoiljonov Ravshan Baxtiyor o'g'li</i>	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	69
<i>Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna</i>	
Matematika ta'limida axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari.....	73
<i>Mirzayeva Shahlo, Qodirova Muattar Ithom qizi, Rovshanova Yulduz Shovkat qizi</i>	
O'qishga motivatsiya tushunchasi uning nazariy-psixologik tahlili.....	77
<i>Azimova Rushana Zokirjon qizi</i>	
Oliy ta'lim talabalarida akademik prokrastinatsiyaning prediktorlari: akademik motivatsiya, umid va shaxs xususiyatlari	81
<i>Shodiboyev Shohruh Shuhrat o'g'li</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida rivojlantiruvchi markazlar integratsiyasini ta'minlash metodikasi.....	86
<i>Qahhorova Sevara Alimardonovna</i>	
O'quvchi-yoshlarni virtual olam ta'siridan himoya qilishning nazariy asoslari.....	90
<i>Isayeva Gulii Parpiyevna, Ravshanov Umidjon Abdiqodir o'g'li</i>	

Boshlang'ich sinf o'quvchilarida matematik tafakkurni oshirishda mantiqiy masalalarning o'rni	93
<i>Xilvatova Go'zal Sultonovna</i>	
Pedagogika tarixini o'qitishda talabalarda tarixiy tafakkurni rivojlantirish	97
<i>Jurayev Bobomurod Tojiyevich</i>	
Bolalarda ona tilida tinglash hissini rivojlantirish usullari	101
<i>Nurmatova Muxlisa Akmal qizi</i>	
Raqamli texnologiyalar yordamida ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish (Kahoot, Quizlet va Moodle platformalari misolida)	106
<i>Yusupova Shahnoza Abduxafizovna</i>	
Sport maktablarida 16–18 yoshli nayza uloqtiruvchi sportchi-qizlarda portlovchi kuchni rivojlantirish	111
<i>Tursunova Surayyo Botir qizi</i>	
Umumiy o'rta ta'lim muassasalarida pedagog kadrlarning uzluksiz kasbiy rivojlanishini ta'minlashda "Kasbiy rivojlanish kuni" va "Kasbiy rivojlanish soati" tadbirlari: amaliyot tahlili	115
<i>Gaffarov Azizjon Muhammadsaidovich</i>	
Maktabgacha ta'lim tashkiloti direktorlarining faoliyatini samarali tashkil etishning nazariy jihatlarini (Learning outcomes) asosida	124
<i>Rabbimova Shaxnoza Soyib qizi</i>	
Bo'lg'usi o'qituvchilarda axloqiy madaniyat fazilatlarini qaror toptirishning pedagogik mexanizmlari	128
<i>G'aniyeva Sayyora Saidmurod qizi</i>	
Yengil atletikachilarning musobaqa jarayonida tibbiy-pedagogik monitoringini takomillashtirish	132
<i>Mamadaliyev Abror Akbarjonovich</i>	
Sun'iy intellekt yordamida rus tilini o'qitish va uning samaradorligi	137
<i>Yagafarova Nazilya Rafailovna, Nazarov Sardor, Onorboyev Kamronbek</i>	
O'quvchilarda ilmiy dalillarni tahlil qilish va xulosa chiqarish kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi	142
<i>Baymurotova Mukaddas Xamdorovna</i>	
Ilmiy muxokamalarda pragmatik kompetentlikning roli	150
<i>Eshbo'riyeva Aziza Muhiddinovna</i>	
Talabalarda kognitiv-pragmatik kompetensiyalarni rivojlantirish metodikasini takomillashtirishning mazmuni	155
<i>To'rabekova Aziza Mirzabek qizi</i>	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda motivatsiyani shakllantirishda interaktiv metodlarning o'rni	159
<i>Qamchibekova Roziyaxon Xasanboy qizi</i>	
Проблема разграничения понятий "концепт" и "понятие" в современной лингвистике: лингвосомиотический и когнитивно-дискурсивный анализ	164
<i>Якунина Ангелина Алишеровна</i>	
Sun'iy intellekt texnologiyalari asosida amaliy bezak san'ati naqsh elementlarini raqamli qayta ishlash va arxivlashtirish	169
<i>Jabbarov Rustam Ravshanovich</i>	
Bo'lajak ingliz tili o'qituvchilarining yozuv kompetensiyasini rivojlantirishda Design Thinking texnologiyasining metodik imkoniyatlari	176
<i>Amanbayeva Oydin Urazali qizi</i>	
Tez qalamchizgi mashqlarida psixologik-pedagogik yondashuvlarning ahamiyati	181
<i>Suyunov Navro'z Alisher o'g'li</i>	
Innovatsion yondashuv orqali bo'lajak tasviriy san'at o'qituvchilarining metodik tayyorgarligini rivojlantirish konsepsiyasi	186
<i>Xalilov Lenar Shevketovich</i>	
Tarbiya fani asosida o'quvchilarda huquqiy kompetentlikni rivojlantirish imkoniyatlari	190
<i>Jumanova Xafiza Xoliqulovna</i>	
Samarqand arxitektura-qurilish instituti va shahar infratuzilmasi rivojlanishi o'rtasidagi bog'liqlik (1950–1990-yillar)	195
<i>Abulqosimova Dildora Asrorovna, O'ralov Sodiqjon</i>	
Rivojlanishida nuqsoni bor bolalar ta'limida ikkilamchi cheklovlarni kamaytiruvchi ta'lim texnologiyalari	199
<i>Qo'ziyeva Shahnoza Muhammadsoli qizi</i>	

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS	O'quvchilarda milliy g'oya va mafkurani rivojlantirishda mumtoz musiqaning o'rni va ahamiyati ..... 202 Baymanova Feruza Abralovna
	Ommaviy jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlarini tashkil etishning pedagogik asoslari ..... 207 Xayitova Ulfatoy Tursunovna
	Yuqori sinf o'quvchilarida ijtimoiy faollikni shakllantirishning pedagogik mexanizmlari ..... 211 Turg'unboev Sirojiddin Faxriddinovich
	Muhandislik ta'limida Bernulli va Puasson taqsimotlarini texnologik jarayonlar misolida o'qitish metodikasi... 216 Qo'ziboyeva Nozima Yoqubjon qizi, Maxmanazarov Sardor Toirjon o'g'li, Saydullayev Asadbek Xayrullo o'g'li
	Психолого-педагогические основы обучения теме “производная” в курсе алгебры и начал анализа президентской школы ..... 225 Шахноза Холмуродова Зоир кизи
	O'qish savodxonligi darslarida Bloom taksonomiyasi va 4K kompetensiyalarining integrativ modeli ..... 234 Farsaxonova Mastura Jalol qizi
	Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida ta'lim sifatini baholash mezonlari va monitoring tizimini takomillashtirish: indikatorlar asosidagi boshqaruv modeli ..... 241 Jo'rayeva Dilrabo Kamoliddin qizi
	Maxsus mashqlar yordamida start tezligini oshirish metodikasi ..... 244 Sitora Elova Axmatqulovna, Panjiyeva Gulzoda Eshdaviyat qizi
	Amudaryo foreli (<i>Salmo trutta oxianus</i>) O'zbekiston hududida tarqalishi va ekologiya ta'siri..... 248 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Sevinch Sirojiddinova, Qurbonazarova Marjona Zokirovna
	Suv va quruqlik muhitiga moslashgan amfibiyalarda adaptatsiya xususiyati ..... 251 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Axmamatova Feruza Shamsiddin qizi, Qo'ldoshova Ruxshona Navro'z qizi
	O'zbekistonda tarqalgan kaptarsimonlar xilma-xilligi, ularni tarqalishi, biologik xususiyatlari va amaliy ahamiyati ..... 255 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Xolmo'minova Jasmina Baxtiyor qizi, Saidova Dilnoza Rustamovna
	Surxondaryo viloyatidagi qo'lqanotlilar turlarining morfologik tasnifi va hududiy farqlari ..... 259 Xaqberdiyeva Shoira Tursunaliyevna, Yarashova Sarvara Islomovna, Bahromova Shahzoda Abduqodirovna
	Игровые технологии как средство активизации коммуникативной деятельности учащихся на занятиях по русскому языку ..... 267 Халикова Гульбахор Исановна
	Yoshlarni pedagogik kasbga yo'naltirish ishlarini o'rganishning konseptual va metodologik asoslari ..... 270 Matkarimova Muxabbat Abuovna
	O'qish savodxonligini baholovchi topshiriqlar turlari ..... 277 Rasulova Mushtariybonu
	Qoraqalpog'istonning shimoliy tumanlaridagi bolalarda tashqi nafas olish tizimi xususiyatlari ..... 281 Orazbaeva Navbaxor Mratbaevna
	“Kompyuter tarmoqlari” fanini o'qitishda dasturiy-didaktik vositalardan foydalanish ..... 285 Muqimov Shahzodbek Ixtiyor o'g'li
	Yangi O'zbekiston: yangilanish va taraqqiyot omillari (Qashqadaryo viloyati misolida)..... 288 Shomirzayev Maxmatmurod Xuramovich, Safarova Sevara Saloxiddinovna
	Raqamli ta'lim strategiyalaridan foydalanib o'qish samaradorligini oshirish ..... 294 Narzullayeva Gulzira Xayrullo qizi, Abdusottarova Farog'at Olimjon qizi
	Oliy ta'limda “Zoologiya” kursini innovatsion pedagogik texnologiyalar asosida o'qitish metodikasini takomillashtirish (“umurtqali hayvonlar” misolida)..... 299 Xonnazarova Mamlakat To'lqinovna
	Oliy ta'lim muassasalarida ommaviy sportni rivojlantirish strategiyalari ..... 303 Xudoyberganov Javlonbek Soatboy o'g'li
	Accommodating a Teenage English Learner With Tourette-Related Stammering in Uzbekistan State Multilevel Test Preparation: A Single-Case Study ..... 307 Yulduz Sultanova
	Yengil atletikada to'siqlar osha yugurish texnikasini takomillashtirish va o'rgatish uslubiyati ..... 313 Chariyev Ulug'bek Abdujabbarovich, Radjabov Jaxongir Furkatovich

The Interaction of Language and Culture in Intercultural Conflict Communication	317
Gulnoza Khushnazarova	
O'smir shaxsida o'zini o'zi tushunish psixologik muammo sifatida.....	321
Mahmudov Abdurasul	
O'quvchilar nutqida milliy-madaniy leksik birliklarni qo'llashga o'rgatishda semantikashtirish	325
Tursunova Javhar Bakir qizi	
Kompetensiyaviy yondashuv asosida boshlang'ich ta'limda matematik madaniyatni shakllantirish: Qori Niyoziy merosi asosida.....	329
Axmedova Nargiza Toychibekovna	
A2 darajadagi o'quvchilarda kommunikativ ko'nikmalarni rivojlantirishda adaptiv yondashuvning roli	333
Nezametov Zuxra Axmadovna	
Bo'lajak o'qituvchilarda pedagogik kasbga ijodiy munosabatni tarbiyalashning nazariy asoslari.....	336
Axmatov Ibrohimjon Furqat o'g'li	
Voyaga yetmaganlar profilaktikasida maktab, oila va mahalla hamkorligining zamonaviy holati va diagnostikasi	340
Japparbergenova Indira Bayramovna	
Yuqori sinf o'quvchilarining ijtimoiy va intellektual kompetensiyalarini rivojlantirishni pedagogik tizimini takomillashtirish	344
Amankosova Dinara Gabitovna	
Innovatsion usullar vositasida maktabgacha yoshdagi duduqlanuvchi bolalar nutqini rivojlantirish.....	348
Mamatova Aziza Bo'riboevna	
Dzyudoning olimpiya o'yinlaridagi o'rni va ahamiyati	353
Jaxongir O'razbayev Temur o'g'li	
Umumta'lim maktab o'quvchilarida milliy va umuminsoniy qadriyatlarga integratsiyalashgan harbiy tarbiyaning ilmiy-nazariy asoslari.....	356
A'zamov Inom Salimjonovich	
The Role of Digital Platforms in Developing Students' Independent Learning Competency.....	360
Jo'rayeva Zamira Ishmuminovna, Uraqova Shaxlo Turdiyevna	
Shaxsiy ta'lim trayektoriyasi tushunchasining pedagogik-psixologik mohiyati	365
Toshpo'latov Olim Panjiyevich	
"Ilk qadam" davlat o'quv dasturi asosida maktabgacha ta'lim tashkilotlarida faoliyat markazlarining ta'lim jarayonlarini tashkil etish	370
Bektemirova Asilabonu Akmal qizi	
Kreativ ta'lim texnologiyalari asosida talabalarda innovatsion kompetensiyalarni shakllantirish metodikasini takomillashtirish	374
Sariboyev Nurali Abdunazarovich	
Bolalarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirishga ta'sir etuvchi omillar va yosh xususiyatlari	378
Erkinboyev Muhammadqodir Nodirbek o'g'li	
Tasviriy san'at darslarida eshitishda nuqsoni bo'lgan o'quvchilarning badiiy-ijodiy qobiliyatlarini rivojlantirish.....	383
Xushvaqtov Abror Doniyor o'g'li	
Raqamli ta'lim muhitida zamonaviy o'qitish metodlari va interaktiv texnologiyalardan foydalanishning pedagogik imkoniyatlari	387
Murodova Dilafro'z Matmurod qizi, Sattarova Bibijon Muzaffar qizi, Bekmurodova Muhayyo Uralbayevna	
Kredit-modul tizimida o'quv-me'yoriy hujjatlarni takomillashtirish borasidagi milliy va xorijiy tajribalar	391
Aralova Maxsuma Abdurahmonovna	
Yuqori sinf o'quvchilariga chet til o'qitish va o'rgatishda motivatsiyaning o'rni xususida.....	396
Atadjanova Shaxnoz Abbasovna, Ismoilova Feruza Salimjon qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalar nutqini rivojlantirishda innovatsion metodlar	400
Axmedova Fayziniso Otabek qizi	
Bo'lajak pedagoglarning uzluksiz amaliy faoliyatida professional salohiyatini rivojlantirish yo'llari	403
Habibullayeva Muxlisaxon Yorqinjon qizi	

Innovatsion yondashuv asosida bo'lajak texnologiya o'qituvchilarining PR kompetensiyasini rivojlantirish metodikasi.....	406
J. B. Jumabayev	
Raqamli pedagogika sharoitida interfaol ta'lim metodlari asosida bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy kompetentligini shakllantirish.....	412
Jumaniyozova Donoxon Olimboyevna, Bekmuratova Muhayyo Uralbayevna	
Biologiya ta'lim jarayonida ilg'or hamda zamonaviy pedagogik texnologiyalarni samarali qo'llash.....	416
Mo'minov Dilshod Yaxshiboy o'g'li	
Oliy ta'limda masofaviy ta'limning pedagogik-psixologik xususiyatlari	420
Mutalibova Muqaddasxon Abdunabi qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda raqamli platformalar orqali kiberxavfsizlik madaniyatini shakllantirish	423
Nazaratova Dilshoda Umarali qizi, Saminjonova Sevaraxon Axmadjon qizi, Abdihakimova Muqaddas Fahridinova, Matsapayeva Nigora Satbay qizi	
Bo'lajak boshlang'ich sinf o'qituvchilarining etnopedagogik kompetentligini shakllantirishda milliy hunarmandchilik va xalq amaliy san'atining didaktik imkoniyatlari	428
Pardayeva Gulchexra Safarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarning bilish kompetensiyasini rivojlantirishning pedagogik asoslari	432
Qipchaqova Sevinchxon Farxodjon qizi	
Maktabgacha ta'lim boshqaruvida ERP tizimlarini integratsiyalashning proaktiv modeli.....	436
Raxmatillayev Oyatillo Zikrillayevich	
Maktabgacha ta'limda rivojlantiruvchi markazlarni tashkil etish va loyihalashtirish	439
Sadikova Shoista Akbarovna, Yangiboyeva Salomat Samandarovna, Yangiboyeva Sevinch Samandarovna	
Milliy hunarmandchilik buyumlarini yasash orqali o'quvchilarning ijodkorligini rivojlantirish	442
Xayitov Jonibek Xolboboyevich, Nabijonova Nilufar Nabijon qizi	
Futbol o'yinida to'pga kalla bilan zarba berish.....	446
Xolmaxmatov Boburjon Musurmon o'g'li	
Сравнительно-типологический анализ юмора и гуманизма в творчестве Гафура Гуляма и Марка Твена.....	451
Абдумунинова Махлиё	
Особенности фонетико-фонематической речи (качественные и количественные) у младших школьников с речевыми расстройствами.....	453
Заирова Н. Б.	
Informatika ta'limida sun'iy intellekt texnologiyalaridan foydalanishning metodik asoslari	459
Toshmurodova Gulsevar Bekmurod qizi	
Maktabgacha yoshdagi bolalarni maktab ta'limiga tayyorlash samaradorligini oshirishda innovatsion hamkorlik modelining ahamiyati	464
Jo'rayeva Mohigul Avazbek qizi	
Maktabgacha ta'lim mutaxassislarini tayyorlashda boshqaruv mexanizmlarining samaradorligi	468
Nazirova Guzal Malikovna	
Oilada bolani tarbiyalashning innovatsion yondashuvlari va ularning samaradorligi.....	474
Sultonova Nurxon Anvarovna	
Maktabgacha yoshdagi bolalarda ijtimoiy moslashuvni ta'minlashda rivojlantiruvchi muhitning ahamiyati...	478
Valijonova Bibirobiyaxon Numonjon qizi	
Raqamlashtirish muhitida o'smirlarning o'zini o'zi anglashining ijtimoiy-psixologik xususiyatlari	482
Ortiqova Malika Odiljon qizi, Xolbekova Dinora Faxriddin qizi	
Boshlang'ich sinf matematika ta'limida innovatsion yondashuvlar asosida fikrlash kompetensiyalarini shakllantirish.....	486
Ermamatova Maftuna Ermamatovna, Shamsiyeva Mohinur Kaxramonovna	
"Lifelong learning" konsepsiyasi asosida bo'lajak o'qituvchining shaxsiy sifatlarini rivojlantirish mexanizmlari	490
Hakimova Nargiza Supxonovna	
Barqaror transport tizimlarini loyihalash kompetentligining tuzilmasi: komponentlar, mezonlar va indikatorlar.....	495
Abduraxmanov Ravshan	

Generativ sun'iy intellekt vositalarining oliy ta'lim talabalarining tanqidiy tafakkuriga ta'siri	500
<i>Ikromov Oybek Ibrogimovich</i>	
Efferent afaziya nutq nuqsoni bo'lgan bemorlar bilan olib boriladigan logopedik rehabilitatsiya ishlar tizimi ..	505
<i>Turdaliyeva Shahlo Husnitdinovna</i>	
Autizm sindromli bolalar bilan ishlashda pedagog va oila hamkorligini ta'minlash mexanizmlari	510
<i>Babayeva Azizabonu Hamidjon qizi</i>	
Eshitishda nuqsoni bo'lgan bolalarda nutqiy muloqotni rivojlantirishning ilmiy-uslubiy yondashuvlari	515
<i>Muhammadjonova Dilafuz Farhodjon qizi</i>	
Ijtimoiylashuvning pedagogik kategoriya sifatida rivojlanishining mazmuni va dinamikasi	519
<i>Madayeva Muqaddas Baxtiyor qizi, Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li</i>	
Globalashuv sharoitida talaba-yoshlarning intellektual migratsiyadagi o'rni.....	526
<i>Eshonjonov Bobir Zafarjonovich</i>	
O'smir qizlarda qad-qomat shakllanishiga ta'sir etuvchi omillar	530
<i>Uraimov Sanjar Ro'zmatovich, Abdullayeva Maxbuba</i>	
O'qish savodxonligini rivojlantirishda matn bilan ishlashning didaktik imkoniyatlari	534
<i>Qayumova Shoxsanam To'liqin qizi</i>	
Harbiy xizmatchilarni fuqarolik jamiyatiga ijtimoiy-psixologik reintegratsiya qilish jarayonida zamonaviy raqamli texnologiyalarni joriy etishning pedagogik-psixologik mexanizmlari va determinantlari	538
<i>Ikmattullayev G'. Z.</i>	
Raqamli muhitda kechiktirish (prokrastinatsiya) odatlari va ularning shaxsiy moliyaviy qarorlar sifatiga ta'siri.....	544
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Nematova Mahliyo Solijon qizi</i>	
Yoshlar ijtimoiylashuvi jarayonida oila va ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik mexanizmlari.....	548
<i>Sultanova Saida Muhiddin qizi, Musajonov Ulug'bek Ro'ziboy o'g'li</i>	
Boshlang'ich ta'lim jarayonida mediaresurslardan foydalanish orqali o'quvchilarning fikrlash faolligini oshirish.....	551
<i>Bozorboyeva Muhabbat Tohirjon qizi</i>	
Adabiyot darslarida loyiha asosida ta'lim texnologiyalarini qo'llashning didaktik va metodik asoslari (5-sinf misolida)	556
<i>Azimjonova Shahnoza Dilshodbek qizi</i>	
4K modelini rivojlantirishda "Teskari sinf" (Flipped Classroom) texnologiyasining o'rni va ahamiyati	562
<i>Doniyorova Dildora Nuritdin qizi</i>	
4S festivali orqali Prezident maktablari pedagog va hodimlarida sog'lom turmush madaniyatini shakllantirish	566
<i>Ibragimov Shuhratbek</i>	
Ergashgan qo'shma gapli maqollarning komponental xususiyati.....	571
<i>Xoliqova Nasiba Anvar qizi</i>	
Как через счёт и движение формировать здоровье с точки зрения педагогики восточного возрождения	574
<i>Алиходжаева Р., Калауова М.</i>	
Kurashchilarda musobaqa davrida stressga chidamlilikni shakllantirish	578
<i>Jumadurdiyev Bahodir Xolmamatovich, Komilov Aziz Xoshimovich</i>	
Значение педагогической культуры в решении проблем подготовки преподавателей русского языка в высшем образовании	581
<i>Худайбердиева Дильфуза Мухтаровна</i>	

MAKTABGACHA TA'LIM MUTAXASSISLARINI TAYYORLASHDA BOSHQARUV MEXANIZMLARINING SAMARADORLIGI

Nazirova Guzal Malikovna

Qo'qon DU professori, pedagogika fanlari doktori (DSc)

Annotatsiya: Maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy tayyorlash jarayonlarini tashkil etish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqotda zamonaviy ta'lim paradigmasi sharoitida pedagog kadrlar tayyorlash tizimida uchraydigan muammolar, ularni bartaraf etish yo'llari hamda innovatsion va reflektiv yondashuvlarning ahamiyati ilmiy asoslangan. Bo'lajak tarbiyachilarni tayyorlashda shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, reflektiv faoliyatni rivojlantirish va amaliy tajribani shakllantirishning samarali usullari ishlab chiqilgan. Pedagogik tajriba-sinov ishlari natijalari asosida taklif etilgan metodikalarning samaradorligi matematik-statistik usullar yordamida isbotlangan hamda ularning ta'lim sifatini oshirishga ijobiy ta'siri aniqlangan.

Kalit so'zlar: maktabgacha ta'lim, tarbiyachi, kasbiy tayyorgarlik, boshqaruv mexanizmlari, refleksiya, kompetensiya, innovatsion yondashuv, pedagogik tajriba, ta'lim sifati.

Abstract: The article analyzes the improvement of mechanisms for organizing and managing the professional training processes of preschool educators. The study scientifically substantiates the challenges of teacher training within the modern educational paradigm, identifies ways to address them, and highlights the significance of innovative and reflective approaches. Effective methods for developing the professional competence of future educators through learner-centered education, reflective practices, and practical experience have been developed. The results of the pedagogical experiment were verified using mathematical and statistical methods, confirming the positive impact of the proposed methodologies on improving the quality of education.

Key words: preschool education, educator, professional training, management mechanisms, reflection, competence, innovative approach, pedagogical experiment, quality of education.

Аннотация: Проанализированы вопросы совершенствования механизмов организации и управления процессами профессиональной подготовки воспитателей дошкольного образования. В исследовании научно обоснованы проблемы подготовки педагогических кадров в условиях современной образовательной парадигмы, пути их решения, а также значение инновационных и рефлексивных подходов. Разработаны эффективные методы формирования профессиональной компетентности будущих воспитателей на основе личностно-ориентированного обучения, развития рефлексивной деятельности и практического опыта. Результаты педагогического эксперимента подтверждены математико-статистическими методами, что позволило определить положительное влияние предложенных методик на повышение качества образования.

Ключевые слова: дошкольное образование, воспитатель, профессиональная подготовка, механизмы управления, рефлексия, компетентность, инновационный подход, педагогический эксперимент, качество образования.

KIRISH

Ta'lim paradigmasining o'zgarishi rivojlantiruvchi ta'limning barcha tarkibiy qismlariga alohida ta'sir ko'rsatadi. Paradigmaning o'zgarishi an'anaviy va innovatsion ta'lim missiyasi bilan solishtirganda o'zini namoyon qiladi. Zamonaviy ta'limning ijtimoiy hodisa sifatidagi vazifasi madaniyatlar sivilizatsiyasi, avlodlar tomonidan yaratilgan madaniyat qatlamlari, bilimlarda mustahkamlangan, idrok etilgan qadriyatlar asosida yosh avlodning jamiyat hayotiga kirishini ta'minlash, avlodlarning bilimlar tizimini o'zlashtirgan holda aniq tarixiy jarayonning faol subyektlariga aylanishini ta'minlashdan iborat.

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Modellar asosida yaratilgan mavjud dasturlarni tahlil qilish shuni ko'rsatdiki, ko'p hollarda ularda sezilarli kamchiliklar mavjud bo'lib, ular qilingan sa'y-harakatlarga mos keladigan natijaga ishonishga imkon bermaydi: maqsadlar yetarli darajada operativ aniqlanmagan, harakat rejaları ko'pincha bir-biriga bog'liq bo'lmagan organik faoliyatning an'anaviy rejalarini takrorlaydi, bundan tashqari, ular haqiqiy resurslar bilan yomon muvozanatlashgan.

Dasturlar kelajakdagi ta'lim ehtiyojlaridagi o'zgarishlarning zaruriy prognoziz bugungi kunga qaratilgan holda yaratilgan. Tabiiyki, ular ta'lim tizimidagi o'zgarishlarning maqsadga muvofiqi va integratsiyasini ta'minlovchi vositaga aylana olmaydi. Shu bois, bizning fikrimizcha, noxush oqibatlariga barham berish uchun shahar ta'limini boshqarish tizimida ilmiy-metodik ishlar qator fundamental tamoyillar asosida qurilishi zarur.

Umumiy vazifa maktabgacha ta'lim tizimining imkoniyatlarini oshirish va unga mutaxassislar tayyorlashning eng yuqori sur'atlarini ta'minlash hamda ta'lim darajasini sifat jihatidan yangi bosqichga ko'tarish uchun ulardan foydalanish samaradorligini oshirishdan iborat. Rivojlanishni boshqarishning o'ziga xos vazifalari ta'lim tizimida ta'lim va boshqa muassasalarning innovatsiyalarga sezgirligi va moyilligini oshiradigan, ularni faol innovatsiyalarga rag'batlantiradigan eng qulay innovatsion muhitni yaratish, shuningdek, ta'limni (o'z kompetensiyalari doirasida) rivojlantirish, ta'lim tizimini rivojlantirish bo'yicha o'z dasturlarini ishlab chiqish va amalga oshirish bo'yicha mintaqaviy dasturlarni qo'llab-quvvatlash hamda amalga oshirishdan iborat.

Tadqiqot mantig'i bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tayyorlash jarayonini ko'rib chiqishni talab qiladi. Bu 1-jadvalda keltirilgan.

1-jadval: **Bo'lajak maktabgacha ta'lim tashkiloti tarbiyachilarini tayyorlash jarayoni mazmuni**

Jihatlar	Tavsifi
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tashkilot a'zosi sifatida tayyorlash	Bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash jarayonlari barcha darajadagi turli xil vaqtinchalik yoki doimiy muassasalarda tashkil etilgan odamlarning (o'qituvchilar va talabalar) birgalikdagi faoliyati va o'zaro ta'siri orqali amalga oshiriladi. Shu nuqtayi nazardan qaraganda, ta'lim jarayoni murakkab iyerarxik tashkiliy-tarkibiy tuzilma sifatida namoyon bo'ladi. Unda tashkiliy tuzilma (o'quv mashg'uloti) va ta'limning tegishli tashkiliy tuzilmalari (fakultet, kurs, akademik guruh), ta'lim muassasalarini boshqarishning tashkiliy tuzilmalari nisbatan alohida ajralib turadigan birlikdir.
Bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini tizim ishtirokchisi sifatida tayyorlash	Bo'lajak mutaxassislarni tayyorlash jarayonlari, ularning obyektlari, shartlari va natijalari to'g'risidagi ma'lumotlar, tashkiliy-rasmiylashtirilgan muassasalar va ta'lim jarayoni ishtirokchilari ko'rsatilgan darajaning har birida ta'lim dasturlari amalga oshiriladigan tegishli quyi tizimlarni shakllantiradi. Ko'p bosqichli quyi tizimlarning o'zaro bog'langan majmui ta'lim tizimining umumiy tizimini tashkil qiladi. Umumiy tizimda ham, quyi tizimda ham yuqori tartibli tizim bilan munosabatlar yo'li, vazifalar, obyektlar, funksiyalari, tizimning tashkiliy tuzilishi, ta'lim muassasalarining tashkiliy tuzilmalari, tashkiliy tadbirlar bir xil amalga oshiriladi.

Maktabgacha ta'lim tashkilotlarida kadrlar tayyorlash tizimini tizim va tashkilot sifatida ko'rib chiqib, uning o'ziga xosligi, xususiyatlarini saqlab qolgan holda, jamiyat sharoitiga moslasha olishini hisobga olamiz. Va biz murakkab tizim obyekti bilan shug'ullanayotganimiz sababli, uni boshqarish nuqtayi nazaridan biz avval ko'rib chiqqan tizim obyektlarining o'zini o'zi tashkil qilish nazariyasining asosiy qoidalarini hisobga olishimiz kerak. Ular orasida:

- tizimda beqaror holatlarning mavjudligi uning barqaror va doimiy rivojlanishi sharti hisoblanadi;
- tizimning kelajakdagi holati uning hozirgi holatiga ta'sir etadi, tartibga soladi, shakllantiradi;
- tizimning rivojlanish sohasi uning ichki xususiyatlari bilan belgilanadi va muqobil yo'llarni o'z ichiga olishi kerak.

Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak tarbiyachi-pedagoglar tayyorlash samaradorligini oshirish uchun talabalarining shaxsiy funksiyalarining namoyon bo'lishi va rivojlanishini ta'minlaydigan pedagogik sharoitlar yaratish juda muhim ahamiyatga ega. Ular orasida eng muhimlari tarbiyachi-pedagogning maktabgacha ta'lim tizimida kasbiy faoliyatga tayyorligi integratsiya ko'rsatkichlari bo'lgan refleksiya funksiyasi va amaliy shaxsiy tajribasi hisoblanadi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Shularni hisobga olib, biz tomonimizdan ikki yo'nalishda pedagogik tajriba-sinov ishlari olib borilgan:

- shaxsga yo'naltirilgan ta'lim jarayonida talabalarni refleksiya faoliyatiga jalb etish;
- bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarning amaliy tajribasini shakllantirish.

Bizning oldimizga refleksiya faoliyati yetakchi o'rinni egallaydigan, bo'lajak tarbiyachi-pedagogga o'zini yaxshiroq bilib olishi, turli pedagogik vaziyatlarda o'zini ko'rishni o'rganishi, o'ziga shaxs va mutaxassis sifatida ijobiy munosabatda bo'lishi mumkin bo'lgan, bu unga o'z qobiliyatlari va imkoniyatlarini yetarli darajada baholashga yordam beradigan va ijodiy o'zini o'zi rivojlantirish yo'llarini aniqlashga yordam beradigan ko'nikmalar bilan ta'minlaydigan o'quv jarayonini tashkil etish vazifasi qo'yildi.

Biz tomonimizdan bo'lajak tarbiyachi-pedagogning kasbiy sohada uning motivatsion-qiymatli yo'nalishlarini shakllantirishga, umuman olganda, kasbiy "Men-konsepsiyasi"ni rivojlantirishga hissa qo'shuvchi shaxsiy va kasbiy o'zini o'zi bilish hamda o'zini o'zi belgilashning refleksiv jarayonlarini faollashtirishni o'z ichiga olgan refleksli ta'lim dasturi ishlab chiqildi.

Refleksli ta'lim dasturini amalga oshirish bir-biriga bog'liq bo'lgan uchta blokni o'z ichiga olgan innovatsion-refleksli amaliyot shaklida amalga oshirildi.

Birinchi blok bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarning shaxsiy xususiyatlari, o'ziga bo'lgan munosabati, o'z shaxsiyati va ta'lim faoliyati haqida xabardor bo'lishga bag'ishlangan. Unda psixodiagnostika, savol-javob, talabalar e'tiborini o'z shaxsiga, ularning tajribalari, fikrlari, o'quv faoliyati usullariga qaratishga yo'naltirilgan mashqlar kiritilgan.

Ikkinchi blok bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarning o'zini kasbiy faoliyat va muloqot tizimida anglashga qaratilgan. Unga psixodiagnostika, so'rovnoma, professional ahamiyatli sifatlar bo'yicha mashqlar, turli o'yinlar kiradi.

Uchinchi blok bo'lajak tarbiyachi-pedagoglarning kasbiy faoliyatini optimallashtirishga qaratilgan. U o'z-o'zini tahlil qilish va o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini rivojlantirish uchun bevosita o'quv-kasbiy faoliyatda amalga oshirildi. O'quv-kasbiy faoliyat tajriba jarayonida bo'lajak pedagoglar tomonidan shakllantirilgan kasbiy faoliyatning asosiy mezonini sifatida qaraldi.

Talabalarning refleksiv qobiliyatlarini rivojlantirishga bo'lgan munosabat, agar pedagogik shartlar yig'indisi talabalarning ma'lum bir reflekslilik darajasiga erishish uchun o'ziga xos vosita bo'lsagina amalga oshirilishi mumkin.

Shunday qilib, tahlillarimiz shuni ko'rsatdiki, talabalar tomonidan fanning ta'rifi va uning bo'lajak tarbiyachi-pedagog shaxsini o'z-o'zini tarbiyalashdagi ahamiyati refleksiv fikrlash konseptual, nazariy jihatdan yuqori ekanligini ko'rsatadi. Bu, agar o'quv jarayoni talabalarning refleksiya tajribasiga asoslangan bo'lsa, shaxsiy refleksni rivojlantirish samarali bo'ladi degan pozitsiyani tasdiqlaydi.

O'z-o'zini rag'batlantirish shaxsning o'z borlig'ining chuqur qatlamiga murojaat qilishi, uni saqlab qolish va boyitishsiz shaxsga aylanish, o'z-o'zini rivojlantirish va mas'uliyat qobiliyatini rivojlantirish, ma'nolarni o'stirish va amalga oshirish, pirovard natijada insonning dunyoga, boshqa odamlarga, o'ziga munosabatiga ma'naviy vaziyatni belgilaydi. Aynan shaxsning refleksiya tajribasi, o'z-o'zidan va improvizatsiyaga asoslangan ta'lim jarayoni ishtirokchilarining o'zaro ta'sirini tashkil etish ma'no yaratishning asosi sifatida shaxsiy motivatsiyaning rivojlanishini ta'minlaydi.

Tajriba-sinov tarzidagi maktabgacha ta'lim tashkilotlari maktabgacha yoshdagi bolalar bilan ta'lim-tarbiya faoliyatini tashkil etishda yangi ijodiy yondashuvlar majmuasini o'z ichiga oladi.

Talabalarning o'zini o'zi kasbiy-shaxsiy rivojlantirish va amaliy tajribasini shakllantirishni faollashtirish texnologiyasi to'rt bosqichdan iborat:

- maktabgacha ta'lim tashkilotlari tarbiyachilarining ilg'or tajribalari bilan tanishish, uning davomida yangi metodikalarning mexanizmi va algoritmi haqida tasavvurlar shakllantiriladi va mavjud tajriba bazasini ijodiy ravishda kengaytirish jarayonida talabalar o'z harakatlarining aqliy dasturini tuzadi;
- taqdim etilgan tajribaga nisbatan o'z pozitsiyasini ishlab chiqish va algoritmi o'z texnikasi, vositalari hamda metodlari bilan to'ldirish;
- ta'lim-tarbiya ishining mustaqil ishlab chiqilgan shakllarini amalga oshirish;
- muallifning o'zini chetlatgan holda bajarilgan ishni tahlil qilish.

TAHLIL VA NATIJALAR

Tajriba-sinov ishining ikkinchi bosqichida bo'lajak tarbiyachining kasbiy o'sishidagi o'zgarishlar dinamikasi 2-jadvalda keltirilgan.

2-jadval: Bo'lajak tarbiyachining kasbiy sohasidagi o'zgarishlar dinamikasi o'sishi, %

Ko'nikmalar ko'rsatkichlari	Tajriba-sinov ishining boshlanishi	Tajriba-sinov ishining tugashi
Yangi ish tajribasi bilan tanishish: a) o'z-o'zini baholash; b) o'qituvchining bahosi	54; 58	76; 87
Taqdim etilgan tajribaga munosabati bo'yicha o'z pozitsiyasini ishlab chiqish: a) o'z-o'zini baholash; b) o'qituvchining bahosi	47; 62	81; 94
Ta'lim-tarbiya ishining mustaqil ishlab chiqilgan shakllarini amalga oshirish: a) o'z-o'zini baholash; b) o'qituvchining bahosi	69; 73	96; 89
Muallif komponenti bilan qo'shilgan holda o'tkazilgan ishlar tahlili: a) o'z-o'zini baholash; b) o'qituvchining bahosi	75; 87	93; 95

2-jadvaldan ko'rinib turibdiki, shaxsga yo'naltirilgan tajribaga xos bo'lgan asosiy ko'nikmalar talabalarning ko'p qismida shakllanadi. Kelgusida tajriba-sinov ishining uchinchi bosqichida talabalarda tarbiyachining eng muhim vazifalarini bajarishga tayyorgarlikni shakllantirish, turli pedagogik vaziyatlarni mustaqil qurish, pedagogik hodisani tahlil qilish ko'nikmalari bilan qurollantirish amalga oshiriladi. Talabalarda ilmiy-pedagogik qarashlar va e'tiqodlar rivojlanadi, ularning ichki pozitsiyasi shakllanadi. Bunga ko'p jihatdan haqiqiy pedagogik ish sharoitlariga imkon qadar yaqinroq bo'lgan yakuniy pedagogik amaliyot yordam beradi. Bu jarayonda bo'lajak tarbiyachilar majmuaviy holda olingan nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarni ijodiy darajada amalga oshiradilar, ular o'zlarining yaxlit pedagogik jarayon kontekstida shaxsiy pedagogik harakatlarini anglaydilar.

Kasbiy o'z-o'zini rivojlantirish shaxsning o'zini o'zi boshqarish faoliyatining yuqori shakli va bo'lajak tarbiyachining kasbiy faoliyatining amaliy tajribasini amalga oshirishga tayyorligining eng muhim ko'rsatkichi sifatida tadqiqotning uchinchi bosqichida davom etadi. Bunga o'quv vazifalarini shaxsiy darajada belgilash, ularni hayotiy muammo sifatida boshdan kechirish, bo'lajak tarbiyachi tomonidan vazifani mustaqil ravishda belgilash, ularning imkoniyatlari va xohishlaridan kelib chiqib, vaziyatlarni modellashtirish, pedagogik faoliyatning mualliflik modellarini yaratish orqali erishiladi.

Pedagogik tajriba-sinov ishlari Namangan davlat universiteti, Guliston davlat universiteti, Jizzax davlat pedagogika universiteti va Qo'qon davlat pedagogika instituti sharoitida 2020-2024-yillarda olib borildi. Pedagogik tajriba-sinov ishlari yakunida nazorat guruhida 157 nafar va tajriba-sinov guruhida 163 nafar, jami 320 nafar oliy ta'lim muassasalari talabarlari ishtirok etishdi.

Tajriba-sinov maydonchalarida olib borilgan pedagogik tajriba-sinov ishlarining yakuniy bosqichida talabalar tomonidan egallangan kompetensiyalarning o'zlashtirish ko'rsatkichlari 3-jadvalda keltirilgan bo'lib, matematik-statistik ishlov berish materiali bo'lib xizmat qildi.

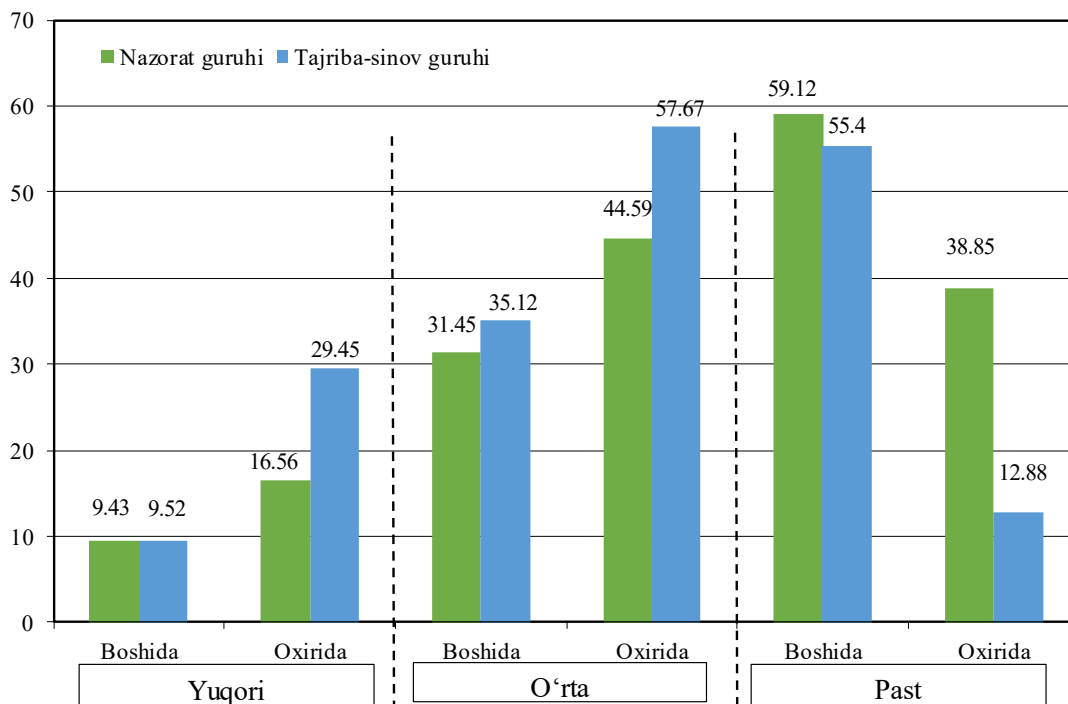
3-jadval: Olib borilgan pedagogik tajriba-sinov natijalari

Talabalarning o'zlashtirish ko'rsatkichi	Nazorat guruhida				Tajriba-sinov guruhida			
	Tajriba boshida n=159		Tajriba oxirida n=157		Tajriba boshida m=168		Tajriba oxirida m=163	
Yuqori	15	9,43%	26	16,56%	16	9,52%	48	29,45%
O'rta	50	31,45%	70	44,59%	59	35,12%	94	57,67%
Past	94	59,12%	61	38,85%	93	55,36%	21	12,88%

Tadqiqot natijalariga "Xi kvadrat" (χ^2) muvofiqlik mezonini bo'yicha matematik-statistik ishlov berish uchun ishchi jadval ishlab chiqildi (4-jadval).

4-jadval: "Xi kvadrat" (c2) muvofiqlik mezonni ishchi jadvali

Talabalarning o'zlashtirish ko'rsatkichi	Yuqori	O'rta	Past	Σ
Tajriba-sinov guruhi	E ₁ = 48	E ₂ = 94	E ₃ = 21	ne= E ₁ + E ₂ + E ₃ =163
Nazorat guruhi	K ₁ = 26	K ₂ = 70	K ₃ = 61	nk= K ₁ + K ₂ + K ₃ =157
Σ	E ₁ + K ₁ =74	E ₂ + K ₂ =164	E ₃ + K ₃ =82	n= ne+ nk=320

Nazorat guruhi – 157 ta talaba; tajriba-sinov guruhi – 163 ta talaba

3-rasm: Nazorat va tajriba-sinov guruhlaridagi talabalarning umumiy o'zlashtirish ko'rsatkichlari

Muvofiqlik mezonining koeffitsienti χ^2 quyidagi formula bilan aniqlanadi:

$$\chi^2 = \frac{1}{n_E \cdot n_K} \sum_{i=1}^C \frac{(n_E \cdot K_i - n_K \cdot E_i)^2}{E_i + K_i} = \frac{1}{n_E \cdot n_K} \cdot \left[\frac{(n_E \cdot K_1 - n_K \cdot E_1)^2}{E_1 + K_1} + \frac{(n_E \cdot K_2 - n_K \cdot E_2)^2}{E_2 + K_2} + \frac{(n_E \cdot K_3 - n_K \cdot E_3)^2}{E_3 + K_3} \right]$$

$$= \frac{1}{163 \cdot 157} \left[\frac{(163 \cdot 26 - 157 \cdot 48)^2}{48 + 26} + \frac{(163 \cdot 70 - 157 \cdot 94)^2}{94 + 70} + \frac{(163 \cdot 61 - 157 \cdot 21)^2}{21 + 61} \right] \approx 29,46$$

Bu yerda:

E₁, E₂, E₃, E₄ – tegishli o'zlashtirish darajalariga muvofiq tarzda tajriba-sinov guruhidagi o'quvchilar soni;

n_e – tajriba-sinov guruhidagi o'quvchilarning umumiy soni;

K₁, K₂, K₃, K₄ – tegishli o'zlashtirish darajalariga muvofiq tarzda nazorat guruhidagi ishtirokchilar soni;

n_k – tajriba-sinov guruhidagi ishtirokchilarning umumiy soni;

S – baholashdagi oraliqlar soni.

Hisoblashlar natijalari asosida $\chi^2_{emp} \approx 29,46$ ekanligi aniqlandi. Bizning tadqiqotimizda erkinlik darajasi n=S-1=3-1=2 va bu erkinlik darajasi uchun c2 – muvofiqlik mezonni maxsus jadvali bo'yicha 95% ishonchlik oralig'i uchun $\chi^2_{krit 95\%} = 5,99$, shuningdek, 99% ishonchlik oralig'i uchun esa, $\chi^2_{krit 99\%} = 9,21$ qiymatlar to'g'ri keladi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak maktabgacha ta'lim tarbiyachilarini kasbiy tayyorlash jarayonlarini tashkil etish va boshqarish mexanizmlarini takomillashtirish bo'yicha pedagogik tajriba-sinov ishlaridagi natijalarning samaradorligi 14,73 foizga yuqoriligi matematik-statistika usullari orqali isbotlandi. Bu esa biz tomonimizdan ishlab chiqilgan metodikalarning amaliyotda qo'llanilishi oliy ta'lim sifati va samaradorligini oshirishi to'g'risida xulosa chiqarishga imkon berdi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini 2030-yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida: Qaror. – Toshkent, 2019-yil.
2. O'zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi. "Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"gi Qonun. – Toshkent, 2019-yil.
3. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent, 2022-yil.
4. Organisation for Economic Co-operation and Development. Starting Strong V: Transitions from Early Childhood Education and Care to Primary Education. – Paris: OECD Publishing, 2020.
5. National Association for the Education of Young Children. Professional Standards and Competencies for Early Childhood Educators. – Washington, DC, 2020.
6. Mamatqulov A., Xo'jayev B. Maktabgacha ta'limda jismoniy tarbiya metodikasi. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021-yil.
7. Abduqodirov A., Ishmuhamedov R. Ta'limda innovatsion texnologiyalar. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2020-yil.
8. Xoliqov A. Pedagogik mahorat. – Toshkent: O'qituvchi, 2019-yil.
9. To'raqulov X. Pedagogik tadqiqot metodologiyasi. – Toshkent: Fan, 2020-yil.
10. Qodirova F. Maktabgacha pedagogika. – Toshkent: O'qituvchi, 2018-yil.
11. Ishmuhamedov R., Yuldashev M. Ta'lim va tarbiyada zamonaviy pedagogik texnologiyalar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019-yil.
12. UNESCO. Early Childhood Care and Education: Global Report. – Paris, 2021.

-
- 13.00.00 Pedagogika fanlari
  - 13.00.01 Pedagogika nazariyasi. Pedagogik ta'limotlar tarixi
  - 13.00.02 Ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi (sohalar bo'yicha)
  - 13.00.03 Maxsus pedagogika
  - 13.00.04 Jismoniy tarbiya va sport mashg'ulotlari nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.05 Kasb-hunar ta'limi nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.06 Elektron ta'lim nazariyasi va metodikasi (ta'lim sohaları va bosqichlari bo'yicha)
  - 13.00.07 Ta'limda menejment
  - 13.00.08 Maktabgacha ta'lim va tarbiya nazariyasi va metodikasi
  - 13.00.09 Ijtimoiy pedagogika
  - 07.00.00 Tarix fanlari
  - 19.00.00 Psixologiya fanlari
  - 01.00.00 Fizika-matematika fanlari
  - 02.00.00 Kimyo fanlari
  - 03.00.00 Biologiya fanlari
  - 09.00.00 Falsafa fanlari
  - 10.00.00 Filologiya fanlari
  - 11.00.00 Geografiya fanlari

MAKTABGACHA VA MAKTAB TA'LIMI

Mas'ul muharrir: Ramzidin Ashurov

Ingliz tili muharriri: Murod Xoliyorov

Musahhih: Alibek Zokirov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2026. №5(3)

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

"Maktabgacha va maktab ta'limi" jurnali 26.09.2023-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №C-5669363 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: № 136361.

Manzirimiz: Toshkent shahar, Yunusobod tumani
19-mavze, 17-uy.